

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
részitélete**

Az ügy száma: Pfv.III.20.584/2018/4. szám

A tanács tagjai: Böszörményiné dr. Kovács Katalin a tanács elnöke

. Döme Attila előadó bíró

. Pataki Árpád bíró

A felperes: felperes

A felperes képviselője:

. Futaki Gézáné ügyvéd

Az alperes: alperes

Az alperes képviselője:

jogtanácsos

A per tárgya: kártalanítás

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

ővárosi Ítélettábla 1.Pf.21.000/2017/4/II.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

ővárosi Törvényszék 69.P.25.600/2014/43.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős részítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 450.000 (négy százötvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 1.800.000 (egymillió-nyolcszáz ezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

A részítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] K.A. 2009. május 8-án egy szórakozóhelyen találkozott a felperessel és két másik férfival. Velük távozott a szórakozóhelyről, majd négyesben szexuális aktusban vettek részt. Másnap K.A. feljelentése alapján a felperest többek által elkövetett erőszakos nemi közönség bűntettének gyanújával őrizetbe vették, később előzetes

letartóztatásba helyezték. A felperes 2009. május 12-től 2011. február 2-ig volt előzetes letartóztatásban, 2011. február 3-tól február 21-ig lakhely elhagyási tilalom hatálya alatt állt, 2011. február 21-től 2012. április 3-ig ismét előzetes letartóztatásban volt. A Kecskeméti Járásbíróság 2013. június 21-én a felperest és társait az ellenük emelt vád alól felmentette. A felmentő ítéletet a Kecskeméti Törvényszék 2014. április 17-én végzésével jogerőre emelte.

- [2] A felperes a fogva tartása során traumatikus élményeket szenvedett el, csecsemőkorú gyermekével a kapcsolatot tartani nem tudta, édesanyja a fogva tartása idején hunyt el. Jelenlegi pszichés állapota a depresszivitás irányába mutat, szorongó, elkerülő, betegség szintjét elérő személyiségzavara keveredik a dependens személyiségzavar tüneteivel. Pszichés állapota az egészségestől eltér, ez érinti az önálló életvezetését, szociális kapcsolatait, örömkészítettségét, élethelyzetéből adódó szerepeinek elfogadását. Személyiségzavara a fogva tartás előtt is fennállt, azonban az életvezetésben nehézséget nem okozott számára. Annak súlyosbodása lelki egészségét károsan befolyásolta, az állapotrosszabbodás veszélye is fennáll.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 45.000.000 forint nem vagyoni kártérítés, valamint a büntetőeljárásban őt képviselő védő részére általa kifizetett 1.800.000 forint vagyoni kártérítés, és további 5.000.000 forint egyéb vagyoni kártérítés megfizetésére.
- [4] Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és másodfokú részítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság részítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 18.300.000 forintot és kamatait, ezt meghaladóan a keresetet a nem vagyoni kártérítés tekintetében elutasította. A felperes 5.000.000 forintos kártérítési igényéről nem határozott részítéletében.
- [6] Az elsőfokú bíróság a kártalanítás jogalapját a felmentő ítélet folytán a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 580. § (1) bekezdés II.a) pontja alapján fennállónak tekintette. A nem vagyoni kártalanítás összegének meghatározása során mérlegelte, hogy a felperes fogva tartása alatt az általa elszenvedett hátrányok mennyiben állnak oksági összefüggésben életvitelének, egészségi állapotának, szociális és családi kapcsolatainak megváltozásával.
- [7] Figyelembe vette a felperes 33 havi fogva tartását, életvitelét, foglalkozását, élettársi kapcsolatát, gyermek eltartására irányuló

kötelezettségét, azt, hogy előzetes letartóztatását megelőzően rendszeres havi jövedelemmel rendelkezett, amelyet mellékfoglalkozás végzésével kiegészített. Értékelte, hogy fizikumát érintő kóros elváltozást nem szenvedett, és az előzetes letartóztatása előtt is volt már személyiségzavara, azonban előzetes letartóztatása miatt lefogyott, kerüli a társaságot, a hozzá intézett kérdéseket, tisztálkodását elhanyagolja, állva eszik, rázza a lábát, és 2015-ig pszichológus segítségét is igénybe vette. Figyelemmel volt arra is, hogy a csoportosan elkövetett nemi erőszak vádja a társadalom olyan rosszallását váltja ki, amely a börtönviszonyok között a felperes által átélt abúzust életszerűvé, és a fogva tartást még elviselhetetlenebbé teszi, azonban osztotta az alperesnek az álláspontját abban, hogy a büntetés-végrehajtási intézet kártérítési felelőssége az alperes kártalanításért való felelősségtől elkülönül, és a felperes a börtönviszonyok között elszenvedett többféle hátrányok miatt a fogva tartó intézettel szemben fordulhat kártérítési igényrel.

- [8] A 33 hónapnyi szabadságelvonást az elsőfokú bíróság havi 500.000 forinttal tekintette ellentételezhetőnek, amit összesen 16.500.000 forintban számított. Ezen kívül alaposnak találta a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 355. § (4) bekezdése alapján a felperes által védője részére kifizetett ügyvédi munkadíj kárként való érvényesítését is.
- [9] A mindkét fél fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság részítéletével az elsőfokú bíróság részítéletét fellebbezett részében részben megváltoztatta, és az alperest terhelő marasztalás összegét 25.000.000 forintra, valamint annak az elsőfokú részítéletben megállapított járulékaire felemelte. Egyebekben a részítéletet helybenhagyta.
- [10] Kifejtette, hogy a kártalanítás adott esetben a jogalkalmazó hatóságok jogszerű magatartásával összefüggésben ért felperesi hátrányok kiküszöbölését szolgálja, a kereset kártalanításra irányult, így a perbeli esetben az előzetes letartóztatás elrendelésével, meghosszabbításával, avagy a büntetés-végrehajtás során az elhelyezés körülményeivel összefüggésben az eljáró szervek jogellenes magatartásával okozott károsodás kompenzálása nem tartozik az alperes felelőssége körébe.
- [11] A felperest ért sérelmet kompenzáló kártalanítási összeg meghatározásánál azt vizsgálta, hogy a felperes által előadott hátrányos következmények az előzetes letartóztatással oksági kapcsolatban állnak-e. Utalt rá, hogy az egységes bírói gyakorlat szerint a szabadságelvonás ténye önmagában megalapozza a nem vagyoni kártérítés iránti igényt, mert a személyes szabadság hosszabb időtartamú korlátozása, a börtönviszonyok fizikailag és pszichésen megterhelőek, és általában is hátrányt jelentenek, a szabadságelvonással elszenvedett sérelmek, annak életvitelre, pszichére gyakorolt hatása nyilvánvalóan összefüggésben áll a személyes szabadság korlátozásának hosszával, ezért egyetértett az

elsőfokú bírósággal abban, hogy a személyi szabadság 33 hónapnyi elvonása jelentőséggel bír a felperes kereseti igényének elbírálása során.

[12] Indokolása szerint azonban a kártalanítás mértékét nem kizárólag a büntetés-végrehajtási intézetben töltött idő mint objektív tény, hanem az előzetes letartóztatás teljes időtartamának a személyiségre gyakorolt hatása határozza meg, a felperes pedig a szabadságelvonással rendszerint együtt járó hátrányoknál súlyosabb sérelmeket szenvedett el. A tanúvallomásokból idézte, hogy az előzetes letartóztatás során átélt élményeket a felperes feldolgozni nem tudja, pszichiáter segítségét kérte, a megélt eseményekről nem tud beszélni, kerüli a szemkontaktust is, korábban víg kedélyű ember volt, a szabadulása óta azonban elvonult, remeg keze-lába, nem tudja magát összeszedni, a tisztálkodást elhanyagolja, állva eszik, nem ül asztalhoz, rázza a lábát, a barátokat nem fogadja el, egyedül a kislányával foglalkozik. Az igazságügyi orvosszakértő véleménye alapján rögzítette, hogy a felperesnél kevert személyiségzavar állapítható meg, amely eléri a betegség szintjét, és bár személyiségének ez a jellemzője a büntetőeljárás megindulása előtt is fennállt, az életvezetésében számottevő nehézséget nem okozott. A szakértő véleményével igazoltnak látta, hogy a felperes személyisége megváltozott, aktivitása, önértékelése csökkent, hangulata mélyebb fekvésű, örömtelen, pszichés és szomatikus szorongása felerősödött, beszűkült szociális kapcsolatok, önvádoló gondolatok, befelé fordulás jellemzi, pszichés állapota a depresszivitás felé mutat, személyisége beszűkült, a külvilághoz való viszonyulása alacsony hőfokú, kevés örömforrást talál, élményvilága is beszűkült, érdeklődése csökkent, nyugtalanság, fáradékonyság, étvágytalanság, alacsony frusztrációtűrés, szexuális aktivitás csökkenése, énkép torzulás, tehetetlenség érzése, szociálisan elkerülő, befelé forduló magatartás jellemzi, mindez pedig a felperes előzetes letartóztatásával áll összefüggésben. Értékelte azt is, hogy a felperes az elszenvedett sérelmek elviselésére lelki jellemzői, sodorható személyiségszerkezete alapján kevésbé alkalmas, azok feldolgozása nagyobb erőfeszítést igényel tőle, feldolgozás hiányában az elszenvedett sérelmeket is súlyosabban éli meg. Mindezeket figyelembe véve a nem vagyoni kártalanítás összegét 25.000.000 forintban határozta meg.

[13] Nem találta a kártalanítási perben érvényesíthetőnek a felperes védője részére kifizetett ügyvédi munkadíjat, utalva arra, hogy arról a büntető bíróságnak hivatalból kellett rendelkeznie a felmentő ítéletben, vagy utólag különleges eljárásban.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[14] A jogerős részítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet annak hatályon kívül helyezése és a jogszabályoknak megfelelő új határozat hozatalával marasztalása összegének

7.000.000 forintra való leszállítása iránt. A másodfokú bíróság által megsértett jogszabályként a Ptk. 355. § (4) bekezdését, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 206. § (3) bekezdését és 221. § (1) bekezdését jelölte meg.

- [15] Álláspontja szerint a másodfokú bíróság a nem vagyoni kártalanítás összegét indokolatlanul emelte fel, amelynek során figyelmen kívül hagyta, hogy az elsőfokú bíróság az általa meghatározott kártalanítási összegben értékelte a felperes korábbi jövedelemszerző tevékenységét is, holott az a vagyoni kár körében vehető figyelembe, a nem vagyoni kár körében nem értékelhető, továbbá figyelmen kívül hagyta az alperesnek azt a hivatkozását, hogy nem jár kártalanítás olyan nem vagyoni hátrányokért, amelyek a lefolytatott büntetőeljárással okozati összefüggésben állnak, de az előzetes letartóztatással nem (BDT2007. 1514.), továbbá a kártalanítás megállapításánál nem vehető figyelembe a vád tárgyává tett bűncselekmény társadalmi megítélése sem (BDT2007. 1515.); ezek az indokok pedig nem tükröződnek a másodfokú bíróság által meghatározott kártalanítási összegben.
- [16] Véleménye szerint a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta azt is, hogy a felperes egykori terhelt társa hasonló tényállás alapján 34 hónap fogva tartás tekintetében mindössze 6.200.000 forint kártalanítási összeget kapott, jogerős ítélet alapján. Ennek azért tulajdonított jelentőséget, mert a 34/1992. (VI. 1.) AB határozatra és a BDT2015. 3282. számú eseti döntés indokaira utalva a sérelem bekövetkezése időpontjában irányadó ár- és értékviszonyokat, a társadalom teherbíró képességét a jogvita körébe tartozó értékelési szempontnak tekintette. Mindezek következtében megsértettnek látta a Pp. 206. § (3) bekezdését, és az általa hivatkozott körülményekre vonatkozó indokolás elmaradása miatt a Pp. 221. § (1) bekezdését is.
- [17] Vitatta, hogy a kártalanítási összeg meghatározásánál ne a felperes terhére esne a személyiségszerkezetéből fakadó alacsonyabb tűrőképessége. Utalt rá, hogy a felperesbe vetett bizalmat már az is csökkentette, hogy többes szexuális aktusban vett részt, mialatt élettársa gyermekágyas időszakát töltötte, amit az objektív értékeléshez tartozónak tekintett.
- [18] Kifejtette, hogy az előzetes fogva tartás célja a terhelt családi életben és hétköznapi életben való részvételének korlátozása, ami ezért többletteherként nem vehető figyelembe, a kapcsolattartási nehézségek pedig a köztudomású sérelmek körébe tartoznak, a fogva tartással szükségképpen együtt járnak. Vitatta, hogy a fogva tartás időtartama önmagában indokolná a kártalanítás másodfokú bíróság által meghatározott összegét, utalva arra, hogy a Kúria gyakorlata szerint a szabadságelvonás hátrányainak ellensúlyozására járó kártalanítás tekintetében nem érvényesül tarifarendszer, a nem vagyoni hátrányt az egyedi eset összes körülményeinek értékelésével és mérlegelésével kell meghatározni. Álláspontja szerint mindezen okokból sérült a Ptk. 355. § (4) bekezdésében foglalt arányosság

követelménye is.

- [19] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős részítélet hatályában való fenntartására irányult, annak helyes indokai alapján. Kifejtette, hogy a másodfokú bíróság által értékelt többletterhek a perben bizonyítást nyertek, esetében a fogva tartás alatt az embertelenségek teljes tárházát kellett elviselnie, a wc-ben való evéstől, a kihegyezett fogkefével való szurkáláson át, a lopásoktól, az asztalhoz nem engedésen keresztül a szexuális bántalmazásig. Utalt rá, hogy a büntetőeljárás során az enyhébb kényszerintézkedés alkalmazása érdekében minden jogorvoslati lehetőséget igénybe vett, ez a törekvése azonban annak ellenére sem volt sikeres, hogy a sértett már a nyomozás második hónapjában az ügyész előtt tett meghallgatása során visszavonta a terhelő vallomását, bevallva, hogy hazudott. Álláspontja szerint a hatóságok érzéketlenségét a kártalanítási összeg mértékének meghatározása során ugyancsak figyelembe kell venni. Terhelt társa alacsonyabb mértékű kártalanítási összegével kapcsolatosan utalt arra, hogy ő nem szenvedett el olyan többletsérelmeket, nem volt gyermeke, akinek az első három évéből kimaradt volna, habitusa is teljesen más, és valószínűleg meg tudta védeni magát a fegyházi körülmények között.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [20] A felülvizsgálati kérelem alaptalan.
- [21] A Kúria a jogerős részítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alkalmazásával a felülvizsgálati kérelem keretei között a Pp. 272. § (2) bekezdése szerint megjelölt jogszabálysértések és azok előadott indokai tekintetében vizsgálta felül.
- [22] Az alperes megsértett jogszabályként jelölte meg a Pp. 206. § (3) bekezdését. E szerint a bíróság a kártérítés vagy egyéb követelés összegét, ha a szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján meg nem állapítható, a per összes körülményeinek mérlegelésével belátása szerint határozza meg. Az alperes maga sem vitatta, hogy a kereset tárgyává tett kártalanítás összege szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján nem állapítható meg, csak a per összes körülményének mérlegelésével. A másodfokú részítélet indokolásából megállapíthatóan a másodfokú bíróság értékelte ezeket a körülményeket. Azt vizsgálta, hogy a felperes által előadott hátrányos következmények az előzetes letartóztatással oksági kapcsolatban állnak-e. Ennek körében figyelembe vette a szabadságelvonás tényén kívül annak hosszát és a felperes későbbi életvitelére, pszichéjére gyakorolt hatását. Megállapította, hogy a felperes a szabadságelvonással rendszerint együtt járó hátrányoknál súlyosabb sérelmeket szenvedett el, személyisége kórosan megváltozott, lényegében összeomlott. Ennek tüneteit is részletesen

ismertette.

- [23] Az alperes nem hivatkozott arra, hogy ezek a körülmények ne lennének értékelhetők a Pp. 206. § (3) bekezdésének az alkalmazása során. Azt sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyott olyan körülményeket, amelyeket az elsőfokú bíróság az általa meghatározott kártalanítási összegben értékelt, így a felperes korábbi jövedelemszerző tevékenységét és a vád tárgyává tett bűncselekmény társadalmi megítélését. A felülvizsgálati kérelem indokolásából kitűnően azonban ez utóbbi két körülményt az alperes maga sem tartja a kártalanítás összegében kifejezhetőnek, az tehát nem vitatott, hogy a másodfokú bíróság helyesen hagyta figyelmen kívül ezeket a körülményeket az érdemi döntése meghozatala során. Ebből azonban nem következik az, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított kártalanítás összegéhez képest az elsőfokú bíróság által helytelenül értékelt körülmények elhagyásával a kártalanítási összeg leszállításáról kellett volna határozzon a másodfokú bíróság. A másodfokú bíróság a döntése meghozatala során nem volt kötve sem az elsőfokú bíróság által a Pp. 206. § (3) bekezdése alkalmazása körében értékelt körülményekhez, sem az általa meghatározott kártalanítási összeghez. A Pp. 206. § (3) bekezdését a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között ugyanazzal a szabadsággal alkalmazhatta, amely az elsőfokú bíróságot is megillette.
- [24] A döntésben a felperes egykori terhelt társának megítélt kártalanítási összeg nagyságrendje sem bírt korlátozó erővel, a felülvizsgálati kérelemben foglalt indokok mellett sem, hiszen a bírói gyakorlatban esetről-esetre formálódó nem vagyoni kártérítések, kártalanítási összegek nagyságrendje csak az összehasonlításra alkalmas ügyek tekintetében bír tájékoztató jelleggel a döntés meghozatalánál irányadó ár- és értékviszonyokra, a társadalom teherbíró képességére nézve, és az adott esetben éppen azért nem bírt jelentőséggel a peres felek jogvitájának elbírálásánál, mert a felperes a szabadságelvonással rendszerint együtt járó hátrányoknál súlyosabb sérelmeket szenvedett el, míg ez a felperes vádlott társa tekintetében nem volt megállapítható.
- [25] Tévesen hivatkozott az alperes arra is, hogy a felperes terhére esne a személyiségszerkezetéből fakadó alacsonyabb tűrőképessége. A másodfokú bíróság részitélete meghozatalakor nem a felperes tűrőképességét értékelte, hanem az alperes felelősségét megalapozó szabadságelvonás következményeit. Az alperes felelőssége a szabadságelvonással okozott hátrányokért áll fenn, mindazokért a következményekért, amelyek szabadságelvonás hiányában nem jelentkeztek volna. Annak nincs jelentősége, hogy ezek a hátrányok milyen lelki alkat bázisán jelentkeztek, mert az alperes sem a személyiségszerkezetért, sem az abból fakadó károkozást megelőzően fennállt állapotért nem felel, ilyen körülményeket az eljáró bíróságok nem is értékelték a terhére. A károkozástól független

károsult körülmények, élethelyzet, testi és lelki adottságok, állapot kárkötelmen kívül esnek, a károkozó polgári jogi felelőssége pedig kiterjed mindarra, ami a meglévő állapothoz képest a károkozás folytán hátrányosan megváltozott.

- [26] Megsértett jogszabályként jelölte meg az alperes a Pp. 221. § (1) bekezdését is, amely a bíróság indokolási kötelezettségéről és annak tartalmáról rendelkezik. Ezzel összefüggésben azonban nem arra hivatkozott, hogy valamely kötelező tartalmi elemet nélkülözne a másodfokú részítélet indokolása, hanem arra, hogy az általa értékelt körülmények nem voltak teljes körűek. Ez lényegében a Pp. 206. § (3) bekezdésének alkalmazása körébe tartozó kérdés, az ezzel kapcsolatos indokokat pedig a fentiekben kifejtette a Kúria.
- [27] Megsértett jogszabályként hivatkozott még az alperes a Ptk. 355. § (4) bekezdésére is, amely szerint kártérítés címén a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges. A másodfokú bíróság az általa meghatározott kártalanítási összeget tekintette a felperesnek okozott nem vagyoni hátrány kiküszöböléséhez szükségnek. A felülvizsgálati kérelem nem tartalmaz olyan hivatkozást, amely ezt alappal támadná. A fentiekben is hivatkoztak szerint a másodfokú bíróság a kártalanítás összegét nem arra tekintettel határozta meg, hogy az előzetes fogva tartás korlátozta a felperes családi életben és hétköznapi életben való részvételét, és nem is pusztán a fogva tartás időtartamához igazodóan. Így a Ptk. 355. § (4) bekezdésének sérelme sem állapítható meg.
- [28] A fentiek alapján a Kúria a jogerős részítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [29] A felülvizsgálati kérelem eredménytelensége folytán a felülvizsgálati eljárás költségeinek viselésére a Pp. 270. § (1) bekezdésének utaló rendelkezése szerint alkalmazandó 78. § (1) bekezdése alapján az alperes köteles. A felperes felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdésének a) és b) pontja, valamint (5) bekezdése alkalmazásával határozta meg. A felülvizsgálati eljárás illetékének összege az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 50. § (1) bekezdése alapján 1.800.000 forint, amelyet az alperes Itv. 5. § (1) bekezdés a) pontján alapuló illetékmentessége folytán a költségmentesség bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam visel.

[30] A Kúria a határozatát a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül hozta meg.

Budapest, 2019. május 29.

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Döme Attila s.k. előadó bíró, Dr. Pataki Árpád s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bírószági ügyintéző
HM